

Document de
drets i llibertats
de les persones grans
amb dependència

Bon tracte
en tot moment

Consell Assessor
de la Gent Gran

Ajuntament de
Barcelona

Document de **drets i llibertats** de les persones grans amb dependència

Bon tracte en tot moment

**Consell Assessor
de la Gent Gran**

Introducció

El document que es presenta a continuació és un text obert sobre els drets i les llibertats de les persones grans amb dependència elaborat pel Consell Assessor de la Gent Gran, òrgan consultiu i de participació de l'Ajuntament de Barcelona. Els canvis continuats a la nostra societat, i especialment de les persones grans, fan que aquest Consell el revisi periòdicament per tal d'adaptar-lo a les noves realitats.

Aquesta nova edició incorpora l'enfocament del bon tracte com una necessitat prèvia per fer viable l'acompliment de la resta de drets. El bon tracte s'inscriu en l'exercici dels drets humans i de ciutadania i, per tant, tota persona gran té dret a ser ben tractada.

Cadascun dels drets i responsabilitats que recull el document tenen com a finalitat impulsar una cultura que promogui l'autonomia, la participació i la capacitat de decidir i escollir de les persones grans amb dependència.

Amb les recomanacions per fer efectius aquests drets, el Consell Assessor de la Gent Gran vol sensibilitzar les pròpies persones grans, els seus entorns habituals i els professionals de la necessitat de respectar els drets que reconeix aquest document per tal d'eradicar la tolerància social de determinades formes de tractar les persones grans.

Bon tracte en tot moment

Les persones grans amb dependència tenen dret a rebre un bon tracte en tot moment i en qualsevol circumstància. Els drets i responsabilitats següents garanteixen el respecte i la seva dignitat com a persones:

- 1.** Dret a rebre informació i gaudir de mesures de **prevenció de la dependència** al llarg de tot el cicle vital.
- 2.** Dret a l'**autonomia de decisió** i a continuar sent reconegudes, al llarg de tota la vellesa, com a ciutadans i ciutadanes de ple dret amb total respecte a la seva dignitat i intimitat.
- 3.** Dret a **ser protegides de qualsevol forma d'abús, violència o maltractament** en els àmbits familiar, públic, assistencial i per part de les administracions públiques.
- 4.** Dret a una **protecció jurídica** adequada, tant de la seva persona com dels seus béns, en especial les persones afectades d'incapacitat mental.
- 5.** Dret a uns **ingressos suficients**, així com a mantenir la gestió del seu patrimoni i de les seves rendes.
- 6.** Dret a una **valoració** i a un **diagnòstic precoç** per tal de poder gaudir de l'atenció adequada i per a la promoció de l'autonomia, incloent-hi totes les situacions.
- 7.** Dret a prendre part en les decisions sobre la **provisió de cures i suports** i les alternatives possibles.

- 8.** Dret a **escollir el seu lloc de vida**, mentre sigui possible i desitjable, i a **disposar dels serveis de cures de proximitat de qualitat** que els siguin necessaris en el moment oportú.
- 9.** Dret a **rebre atenció per part de familiars, cuidadors no professionals o professionals amb formació de base, contínua i adequada**. En els serveis d'atenció, públics o privats, hi ha d'haver el nombre apropiat de professionals.
- 10.** Dret a **mantenir les relacions familiars, sentimentals i d'amistat**, i que els familiars que en tenen cura rebin un suport adequat.
- 11.** Dret a rebre uns **serveis d'atenció adequats al seu grau de dependència** que cobreixin totes les seves necessitats.
- 12.** Dret **que la societat conegui** i sigui sensible a les dificultats de les persones grans amb dependència.
- 13.** Responsabilitat de les persones grans amb dependència de respectar l'**interès general de la comunitat** en què viuen.
- 14.** Responsabilitat de les persones grans amb dependència de **ser agents actius** de la seva pròpia cura.

Totes les administracions han de respectar els drets que aquest document reconeix i han d'adoptar les mesures necessàries en tots els àmbits que siguin de la seva competència.

Recomanacions

El bon tracte és el principi bàsic que ha de regir en tot moment, circumstància i actuació: les persones grans amb dependència tenen dret a ser tractades amb respecte i dignitat. Les persones o entitats que en tenen cura han de vetllar perquè no es vegi mai degradada la seva dignitat humana ni se'ls falti al respecte o siguin víctimes de discriminació, de manera deliberada, per omissió o per deixadesa, de paraula o fet, per raó de sexe, raça, ideologia, religió, orientació i identitat sexual, condició socioeconòmica, etc.

El bon tracte és estar atent a les necessitats, vivències i la subjectivitat de les persones grans amb dependència, defugint l'infantilisme i la sobreprotecció que anul·len la seva capacitat de decisió. La bona formació dels cuidadors/es tant professionals com familiars, així com els serveis i cures orientats a promoure més autonomia són tant o més eficaços en la prevenció dels maltractaments i els abusos vers les persones grans com els protocols de detecció

Recomanacions sobre el dret núm. 1

Dret a rebre informació i gaudir de mesures de prevenció de la dependència al llarg de tot el cicle vital

La majoria de processos que tenen com a resultat la dependència física o psíquica es poden prevenir o tractar. Els diagnòstics mèdics i socials han d'incloure mesures a llarg termini que millorin, facilitin i afavoreixin la qualitat de vida de les persones grans.

La prevenció de la dependència de les persones grans ha de ser, al llarg de tota la vida, l'eix central de la política en matèria de cures de salut, de protecció social i de qualitat de vida.

Cal una informació clara i objectiva sobre les mesures de prevenció al llarg de la vida a tots els ciutadans/es, en especial a les persones grans, i cal que els recursos necessaris siguin accessibles a tothom.

Recomanacions sobre el dret núm. 2

Dret a l'autonomia de decisió i a continuar sent reconegudes, al llarg de tota la vellesa, com a ciutadans i ciutadanes de ple dret amb total respecte a la seva dignitat i intimitat

Les persones grans amb dependència han de poder gaudir de l'autonomia que els permetin les seves capacitats físiques i mentals, tot i que calgui assumir un cert risc. Cal informar d'aquest risc tant la persona gran com el seu entorn.

Cal que les persones grans sàpiguen que l'exercici d'aquesta autonomia implica responsabilitat. Tots els drets comporten deures i responsabilitats. Els professionals dels serveis de cura i suport, així com els familiars de les persones grans amb dependència, han de respectar la seva dignitat, integritat i autonomia, i encoratjar la seva participació i independència.

Recomanacions sobre el dret núm. 3

Dret a ser protegides de qualsevol forma d'abús, violència o maltractament en els àmbits familiar, públic, assistencial i per part de les administracions públiques

Cal salvaguardar les persones grans amb dependència de qualsevol maltractament físic o psicològic. Per garantir aquest dret, cal sensibilitzar al respecte tota la població, en especial els professionals. Cal avançar en la utilització de protocols de detecció d'abusos en tots els àmbits de la vida social.

Cal que totes les persones grans i els seus familiars siguin informats, de forma clara, entenedora i accessible (webs, xerrades, etc.), sobre els seus drets socials i sobre la legislació que els afecta.

Recomanacions sobre el dret núm. 4

Dret a una protecció jurídica adequada, tant de la seva persona com dels seus béns, en especial les persones afectades d'incapacitat mental

Si la persona gran amb dependència no és subjecte de tutela, cal assegurar l'exercici efectiu de tots els seus drets cívics, incloent-hi el dret de vot.

Cal veure la incapacitació i altres mesures judicials com una forma positiva de protecció de la persona que les necessita.

Els que inicien o apliquen una mesura de protecció tenen el deure d'avaluar-ne les conseqüències psicològiques i socials.

En cas que s'apliquin algunes de les mesures legals de protecció previstes per la legislació vigent cal tenir present que:

- S'ha de seguir el protocol d'incapacitació establert per la Generalitat de Catalunya.
- La protecció pot ser parcial i reversible.
- La dependència psíquica no exclou que la persona gran subjecta a alguna mesura de protecció pugui continuar expressant-se, sempre que sigui possible, sobre la seva forma de vida i també que sempre sigui informada dels actes que es facin en nom seu.

Recomanacions sobre el dret núm. 5

Dret a uns ingressos suficients, així com a mantenir la gestió del seu patrimoni i de les seves rendes

La persona gran amb dependència ha de poder disposar dels seus béns, excepte quan una resolució judicial hi posi limitacions.

Cal que les administracions públiques garanteixin que les persones grans amb dependència o en situacions prèvies a la dependència disposin dels recursos necessaris per tal de tenir un entorn adaptat a les seves necessitats.

Recomanacions sobre el dret núm. 6

Dret a una valoració i a un diagnòstic precoç per tal de poder gaudir de l'atenció adequada i per a la promoció de l'autonomia, incloent-hi totes les situacions

Cal un diagnòstic precoç per detectar situacions de dependència.

Els diagnòstics han de considerar la situació actual i les previsibles evolucions futures.

Els serveis d'avaluació han d'estar constituïts per equips gerontològics multidisciplinaris amb formació adequada i han d'estar presents en tots els serveis d'atenció a les persones grans.

Recomanacions sobre el dret núm. 7

Dret a prendre part en les decisions sobre la provisió de cures i suports i les alternatives possibles

Les persones grans amb dependència tenen dret a participar en el disseny del seu pla d'atenció individual i mantenir la capacitat de decisió, en funció de les seves condicions personals.

Les persones grans amb dependència tenen dret a rebre la informació necessària per poder escollir com volen ser ateses o com volen ser protegides.

Les persones grans amb dependència tenen dret que s'apliquin les disposicions que hagin establert en el seu document de voluntats anticipades.

Recomanacions sobre el dret núm. 8

Dret a escollir el seu lloc de vida, mentre sigui possible i desitjable, i a disposar dels serveis de cures de proximitat de qualitat que els siguin necessaris en el moment oportú

Les persones grans amb dependència o amb mobilitat reduïda han de poder triar si volen viure a la comunitat o en un centre residencial. En el primer cas, cal proposar-los i facilitar-los els serveis, les ajudes tècniques i les adaptacions necessàries que els permetin residir-hi.

Quan les necessitats de les persones grans amb dependència depassen les possibilitats d'ajuda a domicili, cal que hi hagi a la seva disposició serveis de llarga estada de qualitat en centres de diversa tipologia que responguin a les seves necessitats.

L'alternativa residencial ha de ser decidida conjuntament amb la persona i els seus familiars o persones del seu entorn íntim.

Qualsevol persona gran dependent ha de tenir accés a totes les cures i serveis necessaris. Calen serveis de medicina geriàtrica suficients, que incloguin

hospitals de dia, per respondre a les necessitats individuals específiques de les persones grans amb dependència. L'atenció sanitària ha de comprendre, no només el actes mèdics i d'infermeria, sinó també altres de rehabilitació, de cures sociosanitàries i de compensació de les discapacitats.

Cal reforçar l'oferta d'atenció en centres de dia, d'acolliment temporal i residencials per a totes les persones grans amb qualsevol dels graus de dependència en un model d'atenció centrat en la persona.

Recomanacions sobre el dret núm. 9

Dret a rebre atenció per part de familiars, cuidadors no professionals o professionals amb formació de base, contínua i adequada. En els serveis d'atenció, públics o privats, hi ha d'haver el nombre apropiat de professionals

Totes les persones que es dediquin a la cura han de tenir accés a una formació inicial i continuada i han de rebre supervisió i suport psicològic.

Els cuidadors professionals han de tenir una titulació adequada al seu lloc de treball així com retribucions i estabilitat laboral d'acord amb les seves responsabilitats. També han de rebre formació permanent amb cursos específics i participar en les reunions de coordinació dels equips multidisciplinaris, entesos en un sentit ampli.

Recomanacions sobre el dret núm. 10

Dret a mantenir les relacions familiars, sentimentals i d'amistat, i que els familiars que en tenen cura rebin un suport adequat

El manteniment dels vincles familiars, de relació i d'amistat són primordials per a la qualitat de vida de les persones grans amb dependència.

Cal que siguin reconegudes en tots els àmbits les aportacions i necessitats dels cuidadors familiars, i que estiguin a la seva disposició serveis d'informació, de formació, de respir i altres mesures de suport adequades.

En els centres de dia i les institucions residencials, cal estimular i facilitar la participació dels familiars en l'atenció de les persones grans amb dependència. Aquest paper també el poden assumir persones del seu entorn íntim, amics o voluntaris.

Les persones grans amb dependència tenen dret a iniciar o mantenir una relació íntima mútuament consentida, incloent-hi l'àmbit residencial.

Recomanacions sobre el dret núm. 11

Dret a rebre uns serveis d'atenció adequats al seu grau de dependència que cobreixin totes les seves necessitats

La seva atenció integral i personalitzada ha de ser l'objectiu permanent, al marge de la tipologia d'atenció que s'hagi decidit.

Els centres de dia i els centres residencials cal que disposin de les instal·lacions i la dotació de professionals necessaris per atendre les persones grans amb dependència, segons les seves necessitats.

El disseny dels centres ha de contribuir a una bona qualitat de vida dels residents. Els espais i l'equipament han d'estar organitzats per facilitar l'accessibilitat, l'orientació, els desplaçaments i la seguretat. Les habitacions dels centres residencials han de poder ser personalitzades pels mateixos residents.

Els centres de dia i els centres residencials han d'afavorir la interrelació dels residents en la comunitat.

Recomanacions sobre el dret núm. 12

Dret que la societat conegui i sigui sensible a les dificultats de les persones grans amb dependència

Cal que la informació sobre els drets i les condicions de vida de les persones grans amb dependència arribi al conjunt de la ciutadania.

La supressió de tot tipus de barreres arquitectòniques és un dret de tota la ciutadania, però especialment important per a les persones grans amb dependència o en procés de dependència. Facilitar entorns accessibles és una responsabilitat de tota la societat.

L'exclusió pot ser tant el resultat d'una sobreprotecció, que no tingui en compte les capacitats que conserva la persona gran amb dependència, com del refús que comporten els estereotips, que poden fins i tot donar lloc a l'autoexclusió.

Cal també una ampla difusió dels serveis existents d'atenció a les persones grans amb dependència.

Recomanacions sobre la responsabilitat núm. 13

Responsabilitat de les persones grans amb dependència de respectar l'interès general de la comunitat en què viuen

Les persones grans amb dependència tenen el deure de respectar els drets i les necessitats de les persones amb qui conviuen.

També tenen el deure de tractar amb correcció els seus cuidadors, ja siguin familiars, professionals o no professionals.

Així mateix, cal que facin un ús responsable i solidari de tots els recursos.

Recomanacions sobre la responsabilitat núm. 14

Responsabilitat de les persones grans amb dependència de ser agents actius de la seva pròpia cura

Les persones grans tenen la responsabilitat d'implicar-se en la mesura de la seva capacitat en la seva autocura, seguir els tractaments i complir les mesures acordades.

També tenen la responsabilitat de planificar el seu futur per si arriba el moment en què perden la capacitat de decidir per si mateixes formalitzant voluntats anticipades i autotutela.

Totes les administracions han de respectar els drets que reconeix aquest document i han d'adoptar les mesures necessàries en tots els àmbits que siguin de la seva competència.

Cal que les necessitats de les persones grans amb dependència es tinguin en compte en les planificacions d'urbanisme, d'habitatge i d'altres pròpies de les administracions públiques.

Les persones grans amb dependència tenen dret que aquest document es tingui en compte en les polítiques i serveis que els corresponen.

**bcn.cat/
gentgran**

twitter.com/barcelona_cat
facebook.com/bcn.cat